

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona: ... 1.ª penseta trimestre
Fora: ... 1.25 id. id.
Extranger: ... 1.50 id. id.
Un número, 10 céntims

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.ª

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin a la Redacció, se'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.ª

Dissapte 28 de Juliol de 1894.

Núm. 17.

Advertencia

Los nostros abonats que surtin de Gerona durant l'estiu y que desijun rebre **Lo Geronés**, servéanse deixar avís en l'Administració.

SECCIÓ GENERAL

SALUS POPULI

Los Estats Units d' America, aquest poble jove y viril que potser per excés de forsa vital, tot ho fa a l'engros, adala de donar al món l'espectacle d'un paro monstruo pel nombre dels qui han pres part y per l'enormitat dels danys causats. Devant dels excessos comesos y dels que amenaçavan devant la perturbació completa de la vida social, lo representant del poder federal no ha reparat en fer us de la forsa y en sortirse, si s' vol, de ses atribucions, pera fer cara a la violencia y restablir l'orde. Asserant als ciutadans pacífics, que res tenien que veure en la qüestió entre amos y trevalladors de camins de ferro, l'us de ses llibertats y de sos drets. Aquesta conducta, no legitimada per la previsió de les lleys, pero exigida per la necessitat, ha rebut la sanció de l'opinió pública d'aquell país, com la rebra sens dubte mes tard de les Cambres federales, perque aquell poble practica llibertat de debó, no la consistia la llibertat tant en les lleys escrites, com en la realisació de la mateixa, y si no admet que l'poder s'estralimita pera impedir son us, esta disposat sempre a perdonarli tot lo que puga fer fora de la ley, pera impossibilitar que ningú tracti d'imposarse per la forsa y privarli son exercici. En axó trovém nosaltres precisament una mostra del sentit juridich d'aquell poble, en que aprecia les coses no per son costat teórich y especulatiu, sino per son costat possitiu y real. Axí l'extralimitació, si existeix, no la pesará ab lo criteri abstracte de y no la sancionará de la ley, ni li concedirá la trascendencia d'una violació qu' importi un abús de poder; sino ab lo criteri de sa conveniencia y de l'intenció que l'poder portava al cometre-la. Per axó no sols lo perdonará, sino que may aprobará sa conducta; sens que se li ocaffi may, ni li passi pel magi que la ley s' hagi de modificar per no haver previst lo cas; ni que s' hagin de concedir al govern atribucions que l'facultin en lo successiu pera obrar lliurement, en determinades circumstancies, perque son mateix sentit practich compren perfectament que axí com axuy pot perdonar y fins lloar un infracció ó un abús motivat per la conveniencia general, demá li fallarían facultats y dret para demandarli compte d'abusos infundats que pogués cometre prevalguentse de la nova ley que dictés.

Y es que sobre la ley escrita hi ha e hi haurá sempre una ley superior, la ley natural, en aquest cas la ley de la propia defensa, la ley de la conservació social. Axí lo poble romá, lo de major sentit juridich que ha existit, formulá l'axioma tant conegut y d'una evidencia tant clara *salus populi suprema lex esto*; «la salvació, la necessitat del poble, siga la ley suprema, superior a totes les lleys». L'únic jutge de l'aplicació d'aquest principi es y no pot esser altre que l'mateix poble y en tant lo poder obrará de conformitat ab ell, com al ferho respongui a les aspiracions y als desitjos de l'opinió; sense que may puga servirli d'excusa legal pera obrar a son arbitri ó com millor li acomodi. D'aquí que ni en la Constitució del Estats Units d' America, ni en la de cap altre Estat, figuri este aquest principi.

Resulta, donchs, que quan lo poder passa per sobre del dret escrit, obhein a aquest principi de dret natural, no hi ha veritable abús, ni estralimitació de facultats, sino compliment d'una ley superior a l'escrita pera bé y utilitat del poble, com aquest mateix ho manifesta ab sa a-

probació; y resulta, además, que essent aquest principi superior al dret escrit, es perfectament innecessari y perillós que aquest últim dongui al poder facultats que no tingui y pujan en algun cas permétreli abusar en perjudici dels ciutadans, ja que pera obrar en son benefici aquestes facultats no poden faltarli per dret natural.

Aquestes reflexions nos han mogut a fer los comentaris qu' havém llegit en alguns periódichs respecte les qüestions surgides en la República nort americana entre algun Estat de l'Unió y lo Poder Central per haver aquest intervingut, separantse de la lletra de la ley constitucional, en los conflictes ocasionats per lo paro aludit; suposant qu' aquest conflicte es degut a la deficiencia de la ley ó de l'organisació política d'aquell poble y que lo successiu deu servirli y li servirá probablement de lissó pera corregir aquella ley y alterar sa organisació política, augmentant les atribucions del Poder Central en detriment dels drets y llibertats dels Estats que forman l'Unió.

Aquest modo de veure lo trovém totalment injustificat y fruyt dels prejudicis de que no poden despendres la majoria dels polítichs de la vella Europa, formalistes, autoritaris per naturalesa y que no han arribat encare a ferse cárrech de que la garantia de la llibertat d'un poble no resideix en la ley escrita, sino en la voluntat encarnada en aquest de gosarla y en la costum de practicarla y exigir del poder y de tothom son respecte.

Quina falta los hi ha fet als Estats Units la Centralisació pera posar terme al conflicte produhit per lo paro? Quina ventatge ha donat la Centralisació política als Estats d'Europa pera resoldre qüestions y conflictes consemblants? S' ha vist encare aquí cap paro de la importancia y dels perjudicis del últimament ocorregut en aquell país, ni cap govern que l' hagi acabat tant aviat? Qu' han fet fins are en aquest punt los governs europeus que puga posarse com exemple digne d'imitació? Se creuen per ventura los periodistes a que ns referim que l'poble dels Estats Units esperarà lo remey de discursos rimbombants, articles de fondo ó projectes de ley més ó menys realisables, que no fan més afecte qu' un pegat en un banch?

Nó: allí lo país se'n acostuma anar dret al bulto y no s' entreté discutint principis ni teories polítiques, ni fent y desfent constitucions; allí confia en si mateix pera guardar y mantenir sa llibertat y no la fia a lleys escrites que no s' complexin, ni la personifica en xerrayres que s' passen tota la vida predicantla y son incapassos d'aguantarla, ni respectarla en los demés; allí si l'poder ó la autoritat s' estralimita obligat per les circumstancies y en bé general, lo poble aproba sa conducta en aquell cas, pero no l' arma de facultats pera que a son arbitri puga obrar en lo successiu: allí el poble sent y regoneix que sobre la ley escrita hi ha la necessitat de viure y de la defensa social y creu, com lo poble de l'antiga Roma, que *salus populi suprema lex esto*.

Estiguém, donchs, sens cuydado, que axís com temps enrera los Estats Units d' America dexaren ab un pam de boca als qu' esperavan d'un día al altre que l' general Grant fos proclamát rey ó emperador, axí are dexarán ab ses puerils y fatues il·lusions als unitaristes, en que s' diquin republicans y se creguin liberals, fugint com d'escaldarse d'alterar sa constitució pera inaugurar en son país l'era de l'Estat omnipotent y de las llibertats escrites y no practicades. Frescos estarian que necessitassen lissons dels que no saben governarse!

J. B. y S.

Don Pere Bosch y Labrús

Lo día 20 d'aquest més morí a St. Gervasi de Cassoles D. Pere Bosch y Labrús, diputat que havia sigut per lo districte de Gerona en les últimes Corts conservadores. Nascut de modesta familia, en la vila de Besalú, havia sapgut ferse ab sa activitat y ab son treball una posició social y una reputació ben sentada d'home intelligent é instruhit en qüestions econòmiques. Partidari decidit y conven-

sut de la producció nacional lluytá constantment pera defensarla axí en los Cossos Colegisladors les diferentes vegades que n' havia format part, com en *meetings* populars quan l'ocasió ho demanava, com desempenyant cárrechs en les juntes del *Foment de la producció nacional* y del *Foment de la producció espanyola*.

Ell fou lo primer qu' establí a Barcelona un *bazar* de prendes de vestir bones y fetes per l'estil dels qu' hi havia a l'extranger, que dura encara ab lo nom de *El Aguila* en una gran botiga de la Plassa Real y que té sucursals a Madrit, Sevilla, Cádiz y Valencia. Mes tart adquirí a Andalusia una considerable finca rústica a quin cultiu y perfeccionament se dedicava ab lo mateix zel y voluntat que posava en totes les seues coses, convertintla en una de les primeres explotacions, agricòles d'aquella regió.

Havia fet sos primers estudis en l'Institut y en lo Seminari de nostra Ciutat en la que tenia molts amichs, no seguint cap carrera lliteraria ni científica per haverlo portat sa vocació a altres rams d'activitat. Son proteccionisme era expansiu y generós y comprenia tots los genres de la producció del país, quina prosperitat y harmonía buscava sempre en primer terme, sense que may consideracions polítiques ni d'altre classe lo fessen claudicar en sa defensa.

Ha mort a l'etat de sexanta set anys. Déu haurá premiat ab la gloria eterna una vida dedicada tota al treball y al sosteniment y desenroillo de les forses productores, y sa memoria servirá a sos paysans d'exemple digne de lloansa y d'imitació.

Regionalisme a l'extranger

La llevor regionalista va levant esperançadores cullites en lo Mitgdia de França. En son darrer nombre *L' Aioli* transcriu una valenta y acalorada proclama que als fills de la Auvernia dirigexen alguns dels seus compatriotics. D'ella traduhím los següents troços.

«Recordauvos que l'poble que pert son parlar matern pert axís mateix la seva ànima de poble: dominat y subjugat per les altres raças, s' hi confon, s' hi amaga, y s' hi nega!

«Au! donchs, los mascles de cor y de puny, los auvernencs, que no s' donen vergonya de llur sanch! Veniu y no temáu trobar en nosaltres la *politica*, aquesta maluria que tot ho llança a perdre. No més dos noms llegiréu en nostra bandera: Auvernia y Mitgdia; y devall los plechs de tal bandera hi caben totes les bones voluntats, tots los qui no volen perdre l'segell de raça, la llur originalitat nadiua, tots los qui tenen lo cor prou ample y esbarjós pera conreuarhi junts y al mateix temps l'amor a l'Auvernia y l'amor a la França.

«Llengua d'Auvernia, llengua del Breçol, llengua nostra, reyna que camines avuy peu-nua a dins esclops de fusta sense corretges, no tingues por! Te tornarém calçar tos escarpins de seda blanca, y tornarà a lluhir damunt ton cap, com un sol, ta gentil corona de reyna. Ningú t' menysprehará mes, puig tos fills se lleven per adornarte y, dins sos ulls se veu abundant lo flami d'una sanch que no bordeja!

«Ho sentiu, vosaltres, los germans y ls amichs? Aném, coratge! axecauvos y veniu: ¡va per l'Auvernia! ¡va per nostra mare!»

(De *La Veu de Catalunya*.)

CRONICA

EXTRANGER

Acaba de morir l'illustre escriptor Lecompte de Lisle, un dels poetes francesos de més rellén d'aquest sigle. No perteneixia al número dels que parlan a la multitud y arriban a ferse populars, com Lamartine y Victor Hugo; Lecompte era un poeta erudit, enamorat de l'antigor y escribia tan solament pera la gent culta, única que podia entendre y apreciar les bel·leses de ses obres; per aixó molts lo tingueren per extravagant y l'feren blanch de